

УДК 330.142

Гончаренко А. С.,

аспірант 1 курсу кафедри фінансів

ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Науковий керівник - Журавльова І. В.,

д. е. н., проф. кафедри фінансів ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Сутність та зміст поняття «інтелектуальний капітал»

У сучасному наддинамічному ринковому середовищі функціонують різні види капіталу, але саме інтелектуальний капітал стає системоутворюючим елементом економічної системи, вирішальним фактором, що підтримує та посилює її конкурентоспроможність на всіх рівнях. Дослідження інтелектуального капіталу, його сутності й основних економічних категорій, що знаходяться з ним у системному взаємовідношенні, повинно спиратися на стрижневу економічну теорію капіталу та її базове поняття "капітал".

Системне дослідження інтелектуального капіталу сьогодні набуває все більшої актуальності для реформування української економіки й розробки соціально-економічної політики стимулювання економічного зростання і разом із тим характеризується відносною новизною, що в сукупності обумовлює необхідність поглиблення теоретичного та методичного опрацювання проблеми. Віддаючи належне досягненням, які мають місце в дослідженні інтелектуального капіталу, слід зауважити, що для їх розвитку та впровадження у практику управління вітчизняних підприємств необхідно систематизувати й узагальнити підходи різних авторів, уточнити зміст, призначення, функції, визначити сферу та умови використання цієї категорії і суспільного явища.

Серед тих науковців, які дають власне визначення інтелектуального капіталу з позиції теорії вартості, можна виокремити дві основні групи: ті, хто залишається на підґрунті підходу до цього виду капіталу

з позиції активу підприємства, і ті, хто виходить за рамки даного поняття (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до визначення поняття «інтелектуальний капітал»

Автор	Поняття	Ключова відмінність
Б. Б. Леонтьєв [3]	Інтелектуальний капітал – вартість сукупності відчужуваних і невідчужуваних інтелектуальних активів, що використовуються в господарській діяльності юридичної особи, включаючи інтелектуальну власність (виняткові права на результати творчої (інтелектуальної) діяльності і прирівняні до них засоби індивідуалізації юридичних осіб).	вартість
Е. Брукінг [1]	Інтелектуальний капітал – різниця між вартістю основного капіталу компанії й суми грошей, яку готові заплатити за неї. Інтелектуальний капітал становлять нематеріальні активи, які часто не показують у бухгалтерському балансі.	різниця
А. Н. Козирев В. Л. Макаров [2]	Інтелектуальний капітал як збірне поняття для позначення невлених (нематеріальних) цінностей, що об’єктивно перевищують балансову вартість підприємства.	збірне поняття
Г.Рус Й. Рус [4]	Інтелектуальний капітал становить собою “суму прихованих активів компанії, не повністю відображених у бухгалтерському балансі, включає як те, що знаходиться в головах членів керівництва, так і те, що залишається в компанії, коли вони йдуть”	сума

Як видно, у наведених визначеннях інтелектуальний капітал фактично прирівнюється до інтелектуальних активів і приписується лише юридичним особам, що, безумовно, звужує дане поняття.

Розширення поняття інтелектуального капіталу до рівня всієї сукупності невідчутних активів не виправдано, тому що, по-перше, саме поняття інтелектуального капіталу стає непотрібним, якщо є більш звичний термін, по-друге, розмивається така важлива характеристика інтелектуального капіталу, як його керованість відомими в менеджменті методами. Серед нематеріальних активів є такі, що слабо або взагалі є некерованими, у першу чергу, це ті, які є результатом дії зовнішніх чинників.

При цьому на сьогодні поняття інтелектуального капіталу не використовується в явному вигляді ні в одній міжнародній конвенції, законодавчому акті або нормативному правовому документі нижчого рівня. Якщо також урахувати, що більшість авторів сходяться на думці про те, що дослідження інтелектуального капіталу знаходяться на початковій стадії, то відсутність законодавчих обмежень є, з одного боку, корисною для продовження досліджень, з іншого – зрозуміло, чому відсутній єдиний підхід, необхідний для стандартизації поняття "інтелектуальний капітал" та його структури.

Список використаних джерел:

1. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал. Ключ к успеху в новом тысячелетии / Э. Брукинг ; [пер. с англ. под ред. Л. Н. Ковалик]. – СПб. : Питер, 2001. – 288 с.
2. Козырев А. Н. Оценка стоимости нематериальных активов и интеллектуальной собственности / А. Н. Козырев, В. Л. Макаров. – М. : РИЦ ГШ ВС РФ, 2003. – 368 с.
3. Леонтьев Б. Б. Цена интеллекта: интеллектуальный капитал в российском бизнесе / Б. Б. Леонтьев. – М. : Изд. центр "Акционер", 2002. – 200 с.
4. Руус Й. Интеллектуальный капитал: практика управления / Й. Руус, С. Пайк, Л. Феринстрем ; пер. с англ. под ред. В. К. Дерманова. – СПб. : Высшая школа менеджмента, 2010. – 436 с.